

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी
माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शमशेर जबर
आदेश

070-CR-0958

मुद्दा: लागु औषध (खैरो हेरोइन)।

प्र.ना.नि. किशोरकुमार खरेल समेतको प्रतिवेदन जाहेरीले नेपाल सरकार -----१ पुनरावेदक
वादी
विरुद्ध

बारा जिल्ला, विश्रामपुर गा.वि.स. वडा नं. ४ मुसहर्वा र पर्सा जिल्ला बिरगञ्ज उप-
महानगरपालिका वडा नं. १९ नगवा समेतमा घर बनाई बसेका राजेन्द्रप्रसाद यादव १ प्रत्यर्थी
प्रतिवादी
070-CR-1054

ठग राउतको छोरा जिल्ला बारा, गा.वि.स. विश्रामपुर वडा नं. ४ मुसहर्वा जिल्ला
पर्सा, बिरगञ्ज उप म.न.पा. वडा नं. १९ नगवामा घर भई हाल कारागार कार्यालय पुनरावेदक
पर्सा, बिरगञ्जमा कैदमा रहेका राजेन्द्रप्रसाद यादव -----१ प्रतिवादी
विरुद्ध

प्र.ना.नि. किशोरकुमार खरेल समेतको प्रतिवेदन जाहेरीले नेपाल सरकार -----१ प्रत्यर्थी
वादी

शुरु तहमा फैसला गर्ने: माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री भोजराज शर्मा
काठमाडौं जिल्ला अदालत

फैसला मिति: २०६९।४।२९

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने: माननीय न्यायाधीश श्री यज्ञप्रसाद बस्याल
माननीय न्यायाधीश श्री विमल प्रसाद ढुङ्गेल
पुनरावेदन अदालत पाटन

फैसला मिति: २०७०।४।२२

पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७०।४।२२ को फैसला उपर न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९(१)(ख) बमोजिम यस अदालतमा दायर हुन आएको पुनरावेदन सहितको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार रहेको छः

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १४ बल्लु स्थित बल्लुचोकबाट सानेपा तर्फ आउँदा बायाँ तर्फ पर्ने सार्वजनिक सडक किनारामा आज मिति २०६८।१२।४ का दिन साँझ १४.०० बजेको समयमा फेला परेका राजेन्द्रप्रसाद यादवलाई नियन्त्रणमा लिई आफ्नो परिचय समेत दिई कानून बमोजिम निजको शरीर तलासी लिंगा निजले लगाएको हरियो रङको एडिडास लेखिएको माथिल्लो भागमा लगाएको ज्याकेटको दायाँ बायाँ दुवै खल्तीभित्र सेतो नरम प्लाष्टिकमा प्याक गरिएको एक/एक पोकाको लागु औषध खैरो हेरोइन मात्र एकत्रित पारी एक मुष्ट तौल गर्दा जम्मा ५०० (पाँचसय) ग्राम फेला परेको लागु औषध खैरो हेरोइन ५०० ग्राम कानून बमोजिम बरामद गरी बारा जिल्ला, विश्रामपुर गा.वि.स. वडा नं. ४ मुसहरवा र पर्सा जिल्ला विरगन्ज उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ नगवा समेतमा घर बनाई बसेका राजेन्द्रप्रसाद यादवलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको ठिक साँचो हो भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६८।१२।४ को खानतलासी/बरामदी मुचुल्का।

बारा जिल्लातिर घर भएका राजेन्द्रप्रसाद यादव भन्ने व्यक्तिले लागु औषध खैरो हेरोइन संकलन गरी ल्याई काठमाडौंमा बिक्री समेतको कारोवार गर्दै आई रहेका छन् भन्ने विशेष सुराकद्वारा जानकारीप्राप्त हुन आएकोले निज राजेन्द्रप्रसाद यादव समेतको खोजतलास गर्दै जाँदा काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १४ बल्लुस्थित बल्लुचोकबाट सानेपा तर्फ आउँदा बायाँ तर्फ पर्ने सार्वजनिक सडक किनारामा आज मिति २०६८।१२।४ का दिन साँझ १४.०० बजेको समयमा फेला परेका राजेन्द्रप्रसाद यादवको साथबाट बरामदी मुचुल्कामा उल्लेख भए बमोजिम लागु औषध खैरो हेरोइन ५०० ग्राम फेला परेकाले फेला परेको लागु औषध खैरो हेरोइन ५०० ग्राम कानून बमोजिम बरामद गरी बारा जिल्ला, विश्रामपुर गा.वि.स. वडा नं. ४ मुसहरवा र पर्सा जिल्ला, विरगन्ज उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ नगवा समेतमा घर बनाई बसेका राजेन्द्रप्रसाद यादवलाई पक्राउ परी आवश्यक कानूनी कारवाहीको लागि दाखिला गराएका छौं, कानून बमोजिम गरी पाउँ भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६८।१२।४ को प्र.ना.नि. किशोरकुमार खरेल समेतको प्रतिवेदन।

कपडाको व्यापार व्यवसाय गर्ने क्रममा म भारतको रक्सौलमा आवत जावत गरिरहदा रक्सौलमा कपडाको पसल गरी बस्ने नागेन्द्रप्रसाद जयसवालसँग चिनजान भई लागु औषध खैरो हेरोइन खरिद बिक्री एवं ओसार पसार समेतको कारोवार गर्नको लागि भएको सरसल्लाह अनुसार लागु औषधको कारोवार गर्ने व्यक्तिहरुले नागेन्द्रप्रसाद जयसवाललाई फोन गरी माग गरेको लागु औषध खैरो हेरोइन मैले भारतको रक्सौलबाट विरगन्ज हुँदै काठमाडौंको कलंकी बल्खुमा ल्याई नागेन्द्रप्रसाद जयसवालले सम्पर्क गरेका व्यक्तिहरुले मसँग भेट गरी लागु औषध खैरो हेरोइन माग गरेपछि मैले भारतको रक्सौलबाट ल्याएको लागु औषध खैरो हेरोइन निजहरुलाई पटक पटक बिक्री गर्दै आएको र यसबाट आएको फाइदा रकम नागेन्द्रप्रसाद जयसवाल र मैले बराबरी भागबण्डा गरी लिने गर्दै आएको छौं। मिति २०६८।१२।४ का दिनमा मेरो साथबाट फेला परी बरामद भएको लागु औषध खैरो हेरोइन पनि काठमाडौं बल्खुमा लगी तपाईंलाई मेरो नाम लिएर भेट्न आउने रन्जित नाम गरेको व्यक्तिले तपाईंलाई फोन सम्पर्क गरी आएपछि निजलाई लागु औषध खैरो हेरोइन बिक्री गरी आउनु भनी मलाई मिति २०६८।१२।४ गते विहान दिएको दुई प्याकेट लागु औषध खैरो हेरोइन मैले भारतको रक्सौलबाट लिई विरगन्ज हुँदै टाटा सुमो गाडीबाट काठमाडौंको बल्खुमा आई नागेन्द्रप्रसाद जयसवालले भनेको रन्जित भन्ने व्यक्तिलाई मैले साथमा ल्याएको लागु औषध खैरो हेरोइन बिक्री गर्न भनी निज रन्जितको प्रतिक्रियामा उभिई रहेको अवस्थामा मिति २०६८।१२।४ का दिन १४.०० बजेको समयमा प्रहरीले मलाई नियन्त्रणमा लिई मेरो शरीर तलासी लिँदा मैले नागेन्द्रप्रसाद जयसवालसँग बिक्री गर्न भनी ल्याएको लागु औषध खैरो हेरोइन दुई प्याकेटबाट जम्मा ५०० ग्राम फेला परी बरामद भएपछि प्रहरीले मलाई पक्राउ गरेको हो भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६८।१२।७ को प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवले गरेको बयान कागज।

अनुसन्धानको क्रममा खुल्न आएको ९८०७२५७१७७ नं. को मोबाइल फोनको बारेमा सम्बन्धित टेलिकमसँग समन्वयन गर्दा उक्त मोबाइल (सिमकार्ड) लिँदा पेश गरेको आवेदन फारम लगायतका कागजातहरु Ncell ले यस कार्यालयको ई-मेल ठेगानामा पठाएको कागजात कम्प्युटरबाट प्रिन्ट गरिएको २ थान कागजको प्रतिलिपि आवश्यक कार्यार्थ पेश गरेको भन्ने व्यहोराको समेतको मिति २०६८।१२।२३ को प्र.ना.नि. रामकाजी थापाको प्रतिवेदन।

बरामदी लागु औषध खैरो हेरोइन मलाई बिक्री गर्न पठाउने नागेन्द्रप्रसाद जयसवालले ९८०७२५७१७७ नं. को मोबाइल फोन प्रयोग गर्ने गरेको थियो। उक्त मोबाइल फोन अंकुश

मण्डलको नाममा वितरण भएको रहेछ। उक्त नं. को मोबाइल (सिमकार्ड) लिने अंकुश मण्डललाई मैले चिनेको छैन निज नागेन्द्रप्रसाद जयसवालको के नाता पर्दछ मलाई थाहा भएन। निज अंकुश मण्डलको नाममा वितरण भएको मोबाइल (सिमकार्ड) के कसरी नागेन्द्रप्रसाद जयसवाललाई लिई प्रयोग गर्दै आएका हुन मलाई थाहा छैन भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६८।१२।२९ गते प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवले गरेको कागज।

मिति २०५२।१२।४ का दिन काठमाडौं भोटेवहाल स्थित रोयल गेष्ट हाउसमा बारा जिल्ला, विश्रामपुर गा.वि.स. वडा नं. ४ घर हुने राजेन्द्रप्रसाद यादव समेत लागु औषध खैरो हेरोइन ५० ग्राम सहित पक्राउमा परेको र सम्मानित काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०५३।१२।१५ को आदेशले प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादव समेत पुर्पक्षको लागि थुनामा गएको यस कार्यालयको अभिलेखबाट देखिन आएको भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६८।१२।२९ को महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौंको पत्र।

यस कार्यालयमा सवारीका सामानहरु कम्प्युटराइज प्रणालीमा र अल्फाबेटिकल तवरबाट दर्ता नरही सवारी साधनको नम्बरको आधारमा ढुङ्गामा दर्ता रहेको, यस कार्यालयमा मोटरसाइकल दुइलाखको हाराहारीमा, ठूला सवारी ५० हजारको हाराहारीमा र साना तथा मझौला सवारी लाखौंको हाराहारीमा दर्ता रहेको। कुनै व्यक्तिको नामबाट राजेन्द्रप्रसाद यादवको नाममा सवारी साधन दर्ता रहेको नरहेको खुलाउन नसकिने भन्ने व्यहोरा समेतको यातायात व्यवस्था कार्यालय नारायणी पर्साको मिति २०६९।१।१३ को पत्र।

बारा जिल्ला, विश्रामपुर गा.वि.स. वडा नं. ४ बस्ने राजेन्द्रप्रसाद यादवको नाममा ऐ.ऐ. बरैनिया वडा नं. ८ कि.नं. ६० को जग्गा विगाह ०-१-०, कि.नं. २८२ को जग्गा वि. ०-१-० कि.नं. ४८४ को जग्गा वि. ०-०-१५ निजको नाममा श्रेस्ता कायम रहेको भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६८।१।२२ को मालपोत कार्यालय बाराको पत्र।

बारा जिल्ला, विश्रामपुर गा.वि.स. वडा नं. ४ बस्ने राजेन्द्रप्रसाद यादवको नाममा दर्ता रहेको जिल्ला पर्सा नगवा (बी) वडा नं. १ कि.नं. १६३४ को ज.वि. ०-४-८ र कि.नं. १६९१ ज.वि. ०-२-१४ समेत जग्गामा मोठ श्रेस्ता कायम रहेको भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६९।२।३ को मालपोत कार्यालय पर्साको पत्रको फ्याक्स प्रति।

मिति २०६८।१२।४ का दिन प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवको साथबाट बरामद भएको लागु औषध खैरो हेरोइन ५०० ग्राम मध्येबाट कानून बमोजिम निकालिएको नमुनामा लागु औषध

हेरोइन पाइयो भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६९।१।७ को राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला खुमल्टार ललितपुरबाट प्राप्त परीक्षण प्रतिवेदन।

मेरो नाममा रहेको बारा जिल्ला, बरैनिया गा.वि.स. वडा नं. ८ को कि.नं. ६० मोहरको १ कठ्ठा, ऐ.ऐ. वडा नं. १ मा रहेको कि.नं. ४८२ को १ कठ्ठा, कि.नं. ६८४ मा रहेको १५ धुर जग्गा मेरो पुख्र्यौली भएको र सो जग्गा जमिन नापी नक्सा हुँदा मेरो हजुरबुबाको भाई मेरो नातामा हजुरबाबु रामधारी राउतको नाममा गएकोले मैले हजुरबुबा रामधारी राउतबाट मेरो नाममा दर्ता नामसारी भई आएको हो। पर्सा जिल्ला विरगन्ज नगवा वडा नं. १ मा रहेको कि.नं. १६३४ को ४ धुर ८ पैसा जग्गा मैले २०६३।०६४ साल तिर हुन पर्दछ मेरो बाबु ठग राउतको नाममा रहेको बारा जिल्ला विश्रामपुर गा.वि.स. वडा नं. ९ मा रहेको जग्गा बिक्री गरिएको पैसाबाट मैले खरिद गरी लिएको हुँ भन्ने व्यहोराको मिति २०६९।२।१४ गते प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवले गरेको थप ततिम्बा बयान कागज।

राजेन्द्रप्रसाद यादवको नाममा रहेको बारा जिल्ला बरैनिया गा.वि.स. वडा नं. ८ कि.नं. ६०, ४८२, ४८४ को जग्गा यस कार्यालयको मोठ अभिलेख अनुसार र.नं. ५५४३ मिति २०४४।२।२९ र.पा. ले वडा नं. ८ कि.नं. ६०, ६१ र ११० को रामधारी राउत अहिरको नामबाट दाखिल खारेज भई आएको र मुद्दा फाँटको मिति २०५६।८।२४ को निर्णयबाट कि.नं. ६१ र ११० कित्ताकाट भई ४८१ जोगदेव मियाँको नाममा गई ४८२ र ४८४ बाँकी रहेको भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६९।२।१८ को मालपोत कार्यालय बाराको पत्र।

राजेन्द्रप्रसाद यादवको नाममा रहेको पर्सा जिल्ला, नगवा वि. १ को कि.नं. १६३४ को क्षेत्रफल ०-४-८ र कि.नं. १६९१ को क्षेत्रफल ०-२-१४ को जग्गा मिति २०६६।२।१८ गते महोत्तरी जिल्ला, सम्सी गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने वदन देवीबाट राजेन्द्रप्रसाद यादवको नाममा बिक्री गरेको मालपोत कार्यालय पर्साबाट देखिन आएको भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६९।२।१८ को लागु औषध नियन्त्रण कानून कार्यान्वयन इकाई शाखा कार्यालय विरगन्जको पत्र।

पक्राउमा परेका प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवको बयान पोलमा परी फरार रहेको नागेन्द्रप्रसाद जयसवाल र रन्जित भन्ने व्यक्ति समेतको खोजतलास गर्दा फेला नपरेको भन्ने व्यहोरा समेतको मिति २०६९।२।५ को प्र.ना.नि. किशोरकुमार खरेलको प्रतिवेदन।

मिति २०५२।१२।४ का दिन काठमाडौं भोटेबहाल स्थित रोयल गेष्ट हाउसबाट लागू औषध खैरो हेरोइन ५० ग्राम सहित पक्राउमा परेको र सम्मानित काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०५३।१२।१५ को आदेशले प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादव समेत पुर्पक्षको लागि थुनामा गएको भन्ने महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौंको पत्र मिसिल संलग्न रहेको, निज प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवले अनुसन्धानको क्रममा बयान गर्दा समेत २०५२ सालमा लागू औषध खैरो हेरोइन सहित पक्राउमा परी जेल बसी २०६२ सालमा छुटेको भनी खुलाई दिएको देखिँदा निजले पटक पटक लागू औषध खैरो हेरोइनको कारोवार गरेको देखिँदा निजको हकमा लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १६ बमोजिम थप सजाय हुन, निज प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवले पटक पटक लागू औषधको कारोवार गर्दै आएको देखिएको र निजको नाममा पर्सा जिल्लाको नगवा भन्ने ठाउँमा कि.नं. १६३४ र १६९१ समेतबाट ७ धुर २ दाम जग्गा निजले आफ्नो नाममा खरिद गरी लिएको मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिएको, सो जग्गा खरिद गरेको आयश्रोत समेत राजेन्द्रप्रसाद यादवले पेश गर्न नसकेको हुँदा सो खरिद गरी लिएको जग्गा समेत लागू औषध खरिद बिक्रीकै कारोबारबाट आर्जित सम्पत्तिबाट खरिद गरेको देखिँदा सो जग्गा समेत लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १८ क अनुसार जफत हुन समेत मागदावी लिइएको छ भन्ने समेत व्यहोराको मागदावी सहितको अभियोग पत्र।

खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्का सुनी पाएँ। सोमा भएको सहिछाप मात्र मेरो हो, व्यहोरा मेरो होइन। मबाट लागू औषध बरामद भएको पनि होइन। मलाई जबरजस्ती साइन गराएको हो। प्रहरीसमक्ष गरेको बयान सुनी पाएँ। सो को सहिमात्र मेरो हो र सोमा भएको व्यहोराका बारेमा मलाई केही थाहा थिएन अहिले थाहा पाएँ। उक्त व्यहोरा पूर्ण झुठ्ठा हो। २०५२।०५३ सालतिर लागू औषध खैरो हेरोइन मुद्दामा जेलमा हुँदा मेरो प्रहरीको बयानमा नाम लेखिएका नागेन्द्रप्रसाद जयसवालसँग चिनजान भएको हो। मैले निजसँग लागू औषधको कारोवार गरेको छैन। तसर्थ झुठ्ठा अभियोगदावी भएकाले मैले सजाय समेत पाउनु पर्ने होइन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवले शुरू अदालतमा गरेको बयान।

यी प्रतिवादी कसूरदार छैनन् भन्न मिल्ने अवस्थाको विद्यमानता नभएबाट पछि प्रमाण बुझ्दै जाँदा ठहरे बमोजिम हुने गरी हाललाई मुद्दाको पुर्पक्षको लागि विशेष अदालत ऐन, २०५९ को दफा ७(ड) बमोजिम स्थानीय कारागारमा थुनामा राख्नु र प्रतिवादीलाई कानून बमोजिम सिधा खान

पाउने गरी स्थानीय कारागारमा पठाई दिन मुलुकी ऐन, अ.बं. १२४ नं. बमोजिम यो आदेश गरिदिउँ भन्ने शुरु अदालतको थुनछेकको आदेश।

मिति २०६८।१२।४ को खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्का र ऐ. मितिको प्रतिवेदनमा भएको व्यहोरा र सहिछाप समेत मेरै हो। सो समेतमा भएको व्यहोरा ठिक साँचो छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवेदक प्र.ना.नि. किशोरकुमार खरेल, खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्काका साक्षी प्र.स.नि. मोहनचन्द्र गिरी र वादी नेपाल सरकारका साक्षी चन्द्रप्रसाद रिजालको एकै मिलानको छुट्टाछुट्टै बकपत्र मिसिल सामेल भएको।

यसमा प्रतिवादीले अदालतमा आई बयान गर्दा इन्कारी बयान गरेपनि सो इन्कारी बयान साक्षी प्रमाणबाट प्रमाणित गर्न नसकेको, मौकामा बयान गर्दा साबित रही बयान गरेको, निजको साथबाट ५०० ग्राम लागु औषध बरामद भएको, सो बरामदी लागु औषध खैरो हेरोइन भएको भन्ने कुरा राष्ट्रिय विधिविज्ञान प्रतिष्ठानबाट लेखि आएको हुँदा निज प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादव उपर मागदावी बमोजिमको कसूर प्रमाणित भएको हुँदा निजलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ को (घ) (ङ) र (च) को कसूरमा ऐ. ऐनको दफा १४ (१) (छ) (३) बमोजिम १९ (उन्नाइस) वर्ष कैद र रु. २०,००,०००।— जरिवाना हुने ठहर्छ। निजले यस अघि पनि लागु औषधको कसूर गरेको हुँदा ऐ. ऐनको दफा १६ ले थप ६ महिना कैद र रु. २५,०००।— जरिवाना हुने ठहर्छ। निजका नाउँको कि.नं. १६३४ र १६९१ को जग्गा जफत हुनुपर्ने भन्ने वादी दावी नपुग्ने ठहर्छ भन्ने शुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६९।४।२९ को फैसला।

अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष भएको बयान मेरो मञ्जुरी बिना सहिछाप गराएको हो। मलाई घरबाट पक्राउ गरेको हो। मसँगबाट लागु औषध बरामद भएको होइन मलाई फसाउने नियतले मेरो घर डेरामा बस्ने नाम थाहा नभएको भाइले पोल गरेको आधारमा प्रहरीले पक्राउ गरी झुट्टा मुद्दा लगाएको हो। सो कुरा वादी पक्षका साक्षीले प्रमाणित नगरेको अवस्थामा १९ वर्ष ६ महिना कैद र रु. २०,२५,०००।— जरिवाना गर्ने गरी काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला बदर गरी अभियोगदावीबाट सफाई पाउँ भन्ने प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवको पुनरावेदन पत्र।

प्रतिवादी पटक पटक लागु औषध हेरोइन बिक्रीमा संलग्न रहेको। लागु औषध खरिद बिक्रीबाट आर्जित सम्पत्ति लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १८क अनुसार जफत गर्नुपर्नेमा सो तर्फ मागदावी नपुग्ने ठहराई भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी

अभियोग मागदावी बमोजिम प्रतिवादीका नाम दर्तामा रहेको जग्गा जफत गरी पाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन पत्र।

यसमा मिसिलसंलग्न कागजातहरूबाट प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ को (घ) (ङ) र (च) को कसूरमा ऐ. ऐनको दफा १४ (१) (छ) (३) बमोजिम १९ (उन्नाइस) वर्ष कैद र रु. २०,००,०००।— जरिवाना हुने र निजले यस अघि पनि लागु औषधको कसूर गरेको देखिँदा ऐ.ऐनको दफा १६ ले थप ६ महिना कैद र रु. २५,०००।— जरिवाना हुने ठहर्छ। निजका नाउँको कि.नं. १६३४ र १६९१ को जग्गा जफत नहुने ठहराई शुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतले मिति २०६९।४।२९ मा गरेको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ भनी पुनरावेदन अदालत पाटनले मिति २०७०।०४।२२ मा गरेको फैसला।

प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवको १७ जनाको परिवारको बिचमा २ विगाह जग्गा जमिन रहेको र सोबाट भएको आर्जनबाट खान लाउनसम्म पुग्छ भनी अधिकारप्राप्त अधिकारीको बयानमा उल्लेख गरेका छन् भने सो बयानलाई अदालतसमक्षको बयानबाट समेत समर्थन भएकोले निजको अन्य आय श्रोत केही नभएको भन्ने उनकै भनाईबाट पुष्टि भइरहेको छ। निजले पटक पटक लागु औषधको कारोवार गरेको अदालतबाट पुष्टि भएको अवस्थामा मागदावीमा उल्लिखित कि.नं. १६३४ र १६९१ को जग्गा लागु औषध कारोवारको आम्दानीबाट खरिद गरेको भन्ने स्वतः पुष्टि भइरहेको अवस्थामा उल्लिखित जग्गा जफत नहुने गरी भएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा बगरभागी छ। तसर्थ उक्त जग्गा जफत नगर्नु लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १८क मा उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाको प्रतिकुल भई बदरभागी छ। अतः निजको नाम दर्तामा रहेको उल्लिखित जग्गा जफत नगरेको हदसम्म सो फैसला नमिलेकोले बदर गरी प्रतिवादीको नाममा रहेको जग्गा जफत गरी पाउँ भनी वादी नेपाल सरकारले यस अदालतमा पेश गरेको पुनरावेदनपत्र।

म प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवबाट दावी बमोजिमको लागु औषध खैरो हेरोइन लिएको अवस्थामा पक्राउ परेको होइन। मलाई प्रहरीहरूले नमालुम किन यस्तो जघन्य अपराधमा फसाउन खोजेका हुन उक्त कुरा अन्यौल ग्रस्त छ। अपराध भएको प्रत्यक्ष प्रमाण नहुँदा अन्दाजको भरमा कसूरदार बनाउन मिल्दैन। मुद्दामा समेत म एकलो व्यक्तिलाई प्रतिवादी बनाइएको हुँदा अदालतलाई समेत भ्रम श्रृजना गर्न अनुसन्धानकर्ताले कुटिल चाल चलेको प्रष्ट छ। अदालतले पनि

अन्य ठोस प्रमाणबाट पुष्टि नभै रहेको अवस्थामा देखाइएको बरामदी मुचुल्का र श्रृजना गरी खडा गरिएको रोहवरबाट मात्र मलाई कसूरदार ठहर गरी फैसला गरेको अवस्था छ। २०५२ सालमा म लागु औषध मुद्दामा परेको कारणले नै पुनः म यस मुद्दामा समेत कसूरदार हुने आधार बन्न सक्दैन। प्रहरीसमक्षको बयान पूर्व तयारी रहेको व्यहोरामा मलाई सहिछाप गराइएको भएपनि सम्मानित अदालतमा बयान हुँदा वास्तविकता उजागर गरेको नै छु। अदालतको बयानको स.ज. ६ मा आरोप बमोजिम सानेपाबाट पक्राउ परेको नभई विरगन्ज स्थित मेरै घरबाट पक्रि ल्याइएको हो। मेरो घरमा बहालमा बस्ने महिलासँग झगडा भएपछि निजले साथै ल्याएका प्रहरीबाट पक्राउ परेको अवस्थामा नभएको र नगरेको कामको प्रमाण अरु के नै देखाउन सकिन्छ। यसर्थ कारुणिक पात्रको रूपमा रहेको मलाई षड्यन्त्र पूर्वक फसाइएको हुँदा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३, ५४ को विपरीत हुने गरी मेरो प्रमाण नहेरी कसैको लागु औषधलाई मेरो प्रमाणित गराई परिबन्दमा पारिएको हुँदा सम्पूर्ण जीवन अनाहकमा कारागारमा बित्र जाने भएकोले काठमाडौँ जिल्ला अदालतको मिति २०६९।४।२९ को फैसलालाई नै सदर गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७०।४।२२ को त्रुटिपूर्ण फैसला बदर गरी अभियोग दावीबाट सफाई दिलाई पाऊँ भनी प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवले यस अदालतमा गरेको पुनरावेदनपत्र।

नियमबमोजिम पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरी निम्न अनुसारको बहस सुनियो।

पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री सोमकान्त भण्डारीले प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादव उपर लागु औषध खरिद बिक्रीको रकमबाट आर्जित निजका नाउँको कि.नं. १६३४ र १६९१ को जग्गा जफत गर्न मागदावी लिएकोमा बिना आधार कारण सो जग्गाको सम्बन्धमा दावी नपुग्ने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको छैन, सो हदसम्मको फैसला बदर होस् भनी बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

उल्लिखित तथ्य एवं बहस जिकिर रहेको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारको र प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्छ वा सक्दैन र पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको छ, छैन सो सम्बन्धमा निर्णय गर्नुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा मिति २०६८।१२।४ का दिन प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवको साथबाट ५०० ग्राम लागु औषध खैरो हेरोइन सहित फेला परेको हुँदा निजले लागु औषध खरिद बिक्री संचय समेत गरेकोले उक्त निषेधित कार्य लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४

को (घ) (ङ) र (च) विपरीतको हुँदा ऐ. ऐनको दफा १४(१)(६)(२) बमोजिम सजाय हुन र निजले निषेधित कार्य २०५२।१२।४ मा गरी २०५३।१२।१५ का आदेशले पुर्पक्षको लागि थुनामा बसी २०६२ सालमा छुटेको भनी खुलाई दिएको हुँदा लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १६ बमोजिम थप सजाय हुन र लागू औषधको कारोवारबाट पर्सा जिल्लाको नगवा भन्ने स्थानमा कि.नं. १६३४ र १६९१ को जग्गा खरिद गरेको हुँदा उक्त जग्गा ऐ. ऐनको दफा १८क अनुसार जफत हुन मागदावी लिई अभियोग पेश भएकोमा बरामदी मुचुल्का एवं मौकाको बयानबाट निषेधित लागू औषधको कारोवार गरेको हुँदा लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(६)(३) बमोजिम १९ वर्ष कैद र रु. २०,००,०००।— जरिवाना हुने र यस अघि पनि लागू औषधमा सजाय पाएको भनी बयान गरेको हुँदा ऐ. ऐनको दफा १६ ले थप ६ महिना कैद र रु. २५,०००।— जरिवाना समेत हुने ठहर्छ। प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसादको नाममा रहेको कि.नं. १६३४ र १६९१ को जग्गा जफत गरी पाउँ भन्ने अभियोगदावी पुन सक्दै न भनी शुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।४।२९ मा भएको फैसलामा प्रतिवादी र वादी नेपाल सरकारको चित्त नबुझाई दुवै पक्षको पुनरावेदन पर्न आएकोमा शुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतले गरेको फैसलालाई नै सदर गरी पुनरावेदन अदालत पाटनले फैसला गरेको देखियो। उक्त फैसलामा चित्त नबुझाई वादी प्रतिवादी दुवै पक्षले यस अदालतमा पुनरावेदन गरेको देखियो।

अब प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवलाई लागू औषध सम्बन्धमा अभियोगदावी बमोजिम सजाय भएतर्फ हेर्दा, प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसादले मेरो घरबाट पक्राउ गरेको हो मबाट लागू औषध बरामद नभएकोमा प्रहरीमा भएको बयान जोर जबरजस्ती गराएको अवस्थामा १९ वर्ष ६ महिना कैद र रु. २०,२५,०००।— जरिवाना गर्ने गरी भएको फैसला बदर गरी पाउँ भन्ने प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवको पुनरावेदन जिकिर रहेकोमा निज प्रतिवादी मिति २०६८।१२।४ का दिन १४.०० बजेको समयमा काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १४ स्थित बल्लुचोक नजिक सार्वजनिक सडकको किनारामा पक्राउ परेको भन्ने प्रतिवेदन भएको देखिन्छ। निजले आफूबाट लागू औषध बरामद भएको छैन भने तापनि निजको शरीर खानतलासी गर्दा निजले लगाएको ज्याकेटको दुवै तर्फको खल्लीभित्र एक/एक पोका गरी २ पोका लागू औषध फेला परेको, सो लागू औषध तौल गर्दा ५०० ग्राम भएको भनी तयार भएको बरामदी मुचुल्कामा निज प्रतिवादी स्वयं रोहवरमा बसेको देखिन्छ। उक्त लागू औषध परिक्षणको लागि पठाएको र परिक्षणमा लागू औषध खैरो हेरोइन हो भनी प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ। मौकामा बयान गर्दा

नागेन्द्रप्रसाद जयसवालसँग बिक्री गर्न ल्याएको लागू औषध बरामद भएको कुरालाई स्वीकार गरी बयान गरेको अवस्था छ। उक्त बयान व्यहोरा जोर जबरजस्तीबाट गराएको भनी पुनरावेदनपत्रमा उल्लेख गरे तापनि यो यसरी यस प्रकारले जोर जुलुम गरे भनी खुलाउन नसकेको र कुटपीटबाट बयान गराएको भए कुटपीटबाट गरेको भनी मौकामा अदालतमा नभनेको र घा जाँच गराउन पनि माग नगरेकोले निजको बयानबाटै यस अघि पनि सजाय भोगी सकेको उल्लेख गरेको अवस्थामा उक्त बयान व्यहोरालाई अन्यथा भन्न मिल्ने देखिएन।

त्यसै गरी लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १२ मा कुनै व्यक्तिका साथमा कुनै लागू औषध भएको फेला परेमा वा निजले खेती गरेको जग्गामा गाँजा, अफीम वा कोकाको खेती भइरहेको वा सो भएको कुराको प्रमाण फेला परेमा वा कुनै लागू औषधको निर्माण वा उत्पादनको निमित्त चाहिने केही विधि पुगिसकेको कुनै पदार्थ फेला परेमा वा कुनै पदार्थबाट लागू औषध उत्पादन गरिएपछि सो पदार्थको बाँकी रहेको केही कसर निजको साथमा राखिएको फेला परेमा त्यस्तो पदार्थ निजले यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा जारी गरिएको आदेश बमोजिम प्राप्त गरेका वा राखेको हो भन्ने कुराको प्रमाण निजले पेश गर्नु पर्नेछ। त्यस्तो प्रमाण पेश गर्न नसकेमा र अन्यथा प्रमाणित भएमा बाहेक निजले यस ऐन अन्तर्गत सजाय हुने अपराध गरेको मानिनेछ भन्ने व्यवस्थाले सो लागू औषध निजले कानून बमोजिम प्राप्त गरेको वा राखेको भन्ने प्रमाणको भार निजकै रहने छ अन्यथा अपराध मानिने भन्ने कानूनी व्यवस्थाले यी प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवबाट लागू औषध बरामद भएकोले कसुरदार हुन भन्ने देखियो। उक्त कानूनी व्यवस्थाबमोजिम प्रस्तुत मुद्दा strict liability (निरपेक्ष दायित्व) अन्तर्गतको भएको देखिन्छ।

उक्त लागू औषधहरू मबाट बरामद भएको होइन र अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष भएको आफ्नो बयान प्रहरीको बलजफतीबाट सही गराएको भन्ने निज प्रतिवादीको भनाई बाहेक अन्य स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि गर्न सकेको छैन। लागू औषध(नियन्त्रण)ऐन, २०३३ को दफा १२ र प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २७ बमोजिम प्रतिवादीले आफू उपर लागेको अभियोगबाट छुटकारा पाउनको लागि सो कुरालाई आफ्नो प्रमाणद्वारा पुष्टि गर्नु पर्दछ, सो कार्य यी प्रतिवादीले गरेको देखिदैन।

त्यसै गरी यस अदालतबाट पुनरावेदक/प्रतिवादी मोहमद फौज विरूद्ध वादी नेपाल सरकार भएको लागू औषध सेतो हेरोइन मुद्दा नं. ०६८-CR-१०६७ (ने.का.प. २०७१ अंक ७ नि.नं. ९२१३) को मुद्दा मिति २०७१।५।११ मा फैसला हुँदा कसैबाट कुनै लागू पदार्थ फेला परेमा

निजले सो पदार्थ कानूनबमोजिम प्राप्त गरेको वा राखेको हो भन्ने कुराको प्रमाण निजले नै पेस गर्नुपर्ने, पेस गर्न नसकेमा र अन्यथा प्रमाणित भएमा बाहेक निजले यस ऐनअन्तर्गत सजाय हुने अपराध गरेको मानिने व्यवस्था गरी प्रमाणको भार प्रतिवादीमा राखेको देखिने भन्ने सिद्धान्त प्रतिपादन भएको छ। उक्त सिद्धान्त समेतबाट यी प्रतिवादीले प्रस्तुत मुद्दामा अभियोग दावीबाट छुट पाउने देखिएन। प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल संलग्न कागजातहरूमा प्रतिवादीले आफ्नो मौकाको बयानलाई तथ्ययुक्त प्रमाणद्वारा खण्डन गर्न सक्नु भएको छैन तसर्थ निजको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन।

कि.नं. १६३४ र १६९१ को जग्गा जफत हुन अभियोगदावी भएकोमा जफत भएन भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर तर्फ विचार गर्दा कुनै पनि कसूर भएको छ भनी अभियोग मागदावी गर्दैमा सो दावी पुग्न सक्तैन। सो कसूर भएको भन्ने वस्तुनिष्ठ प्रमाणद्वारा पुष्टि भएको हुनु पर्दछ। निज प्रतिवादीका नाउँमा रहेको उक्त जग्गा कुन मितिमा के कती रकममा के कती परिमाणको लागु औषध बिक्री गरी खरिद गरेको र सो रकमबाट दावीको जग्गा खरिद गरेको भन्ने वस्तुनिष्ठ आधार र कारण अभियोजन पक्षबाट खुलाउन सकेको देखिंदैन। प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ मा फौजदारी मुद्दामा आफ्नो अभियुक्तको कसूर प्रमाणित गर्ने भार वादीको हुनेछ भन्ने कानूनी व्यवस्था बमोजिम वादी नेपाल सरकारले आफ्नो अभियोग आफ्ना प्रमाणद्वारा प्रस्तुत सन्दर्भमा प्रमाणित गराउन सकेको देखिंदैन। यस्तो अवस्थामा प्रतिवादीको नाम दर्ताको कि.नं. १६३४ र १६९१ को जग्गा जफत नगर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको नै देखियो।

तसर्थ मिसिलसंलग्न कागजातहरूबाट प्रतिवादी राजेन्द्रप्रसाद यादवलाई लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ को (घ)(ड) र (च) को कसूरमा ऐ. ऐनको दफा १४ (१)(छ)(३) बमोजिम १९ (उन्नाइस) वर्ष कैद र रु. २०,००,०००।— जरिवाना हुने र निजले यस अघि पनि लागू औषधको कसूर गरेको देखिँदा ऐ.ऐनको दफा १६ ले थप ६ महिना कैद र रु. २५,०००।— जरिवाना हुने ठहर्छ भनी र निज प्रतिवादीका नाउँको कि.नं. १६३४ र १६९१ को जग्गा जफत नहुने ठहराई शुरू काठमाडौं जिल्ला अदालतले मिति २०६९।४।२९ मा गरेको फैसलालाई सदर हुने ठहर्छ भनी पुनरावेदन अदालत पाटनले मिति २०७०।०४।२२ मा गरेको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। वादी नेपाल सरकार र प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। यो फैसलाको जानकारी थुनामा रहेका प्रतिवादीलाई सम्बन्धित कारागार मार्फत र

महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयलाई दिई प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गर्नु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत (उपसचिव): प्रेम खड्का

कम्प्युटर टाईप गर्ने : चन्दनकुमार मण्डल

इति सम्बत् २०७२ फागुन महिना ४ गते रोज ३ शुभम् ..... ।